

2360 OUD-TURNHOUT

G.F.P./8/ 1438

Corsendonca

HEEMKUNDEKRING

OUD-TURNHOUT V.Z.W.

CORSENDONCA - INFO

Trimestriëel tijdschrift

Jaargang 2 nr. 2 JUNI 1985

Verantwoordelijke uitgever

H. Miguet

Sprinkhaanweg 4

2360 Oud-Turnhout

MOGELIJKE HERDRUK VAN HET FOTOBOEK "ZO WAS OUD-TURNHOUT".

Naar aanleiding van het verschijnen van het boek "Oud-Turnhout en zijn verleden 2" vroegen tientallen mensen naar de eerste publicatie van de kring, nl. het fotoboek "Zo was Oud-Turnhout".

Daar dit boek uitgeput is, hebben we heel wat personen moeten teleurstellen. Omwille van die grote vraag besloot het bestuur van de kring een herdruk in overweging te nemen. Daar het gaat om een relatief kleine oplage zal het werk 500 fr. per exemplaar kosten.

Wie interesse heeft kan zijn naam en adres opgeven bij Hugo Miguet, Sprinkhaanweg 4 (telefoon 678540), voor 15 juli.

Indien op dat ogenblik blijkt dat er voldoende belangstelling is (minimum 200), dan zal het bestuur een herdruk laten verschijnen. Degenen die hun naam meedeelden, krijgen op dat ogenblik een uitnodiging tot betaling toegestuurd.

Wanneer je nog familieleden of kennissen hebt die interesse hebben voor die publicatie, gelieve dan ook hen van dit plan op de hoogte te brengen.

B E L A N G R I J K ! ! !

Een aantal leden (van 1984) hebben tot op heden nog niet hun lidgeld voor 1985 betaald.

Wellicht is dat vergetelheid, maar mogen we toch vragen dat ze zo vlug mogelijk 100 fr. overschrijven op rekeningnummer 001-1085134-71 van Heemkundekring Corsendonca v.z.w. Oud-Turnhout.

Anders is dit het laatste nummer van Corsendonca-info dat zij ontvangen.

Dank bij voorbaat.

BERICHT VOOR DE "ACTIEVE LEDEN" VAN CORSENDONCA.

De groep "actieve leden" heeft een relatief kalme periode achter de rug. Nochtans zouden we nog eens willen bijeenkomen voor de "grote vakantie" echt goed bezig is.

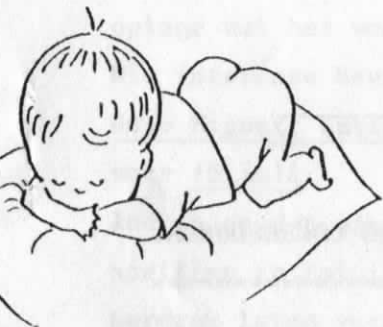
Deze vergadering gaat door op woensdag 3 juli om 20 u in de Heischuur te Oosthoven.

Met vreugde melden wij u de geboorte
van onze zoon

Peter

9. 5. 1985

Jozef en Hilde Schildermans - Sels
De Rapesthaat 51^a 2410 Herentals 014/22-1474

moeder : Mevrouw J. Sels - De Beule

petex : De Heer H. Schildermans

St. Jozefkliniek
Steenweg op Merkspaan 44 Turnhout
Ramer - 1° verdiep

Langs deze weg wil de heemkundekring Hilde en Jozef
van harte feliciteren met de geboorte van hun zontje.

ARCHEOLOGISCHE OPZOEKINGEN TE TURNHOUT EN AANGRENZENDE
GEMEENTEN.

Turnhout en omgeving wordt reeds sinds het einde van de
19e eeuw beschouwd als een archeologisch interessant
gebied, niet alleen omwille van het grote aantal vind-
plaatsen maar ook omwille van de rijkdom aan archeolo-
gisch materiaal. De oudste sporen van menselijke bewo-
ning in Turnhout en omgeving kunnen tot op heden terug-
gebracht worden tot ca. 12.000 jaar vr. Chr.

Na een schijnbaar lange periode van menselijke afwezig-
heid, de periode van de ijstijden, werd dit gebied
langzaam terug bewoonbaar. Het klimaat werd aangenamer
(periode van het Tardiglaciaal : ca. 12.000 tot ca.
8000 jaar vr. Chr.) en verschillende bevolkingsgroepen,
(Tjonger, Ahrensburg, ...) waarvan de herkomst nog niet
bepaald is, bevolkten onze streken. Zij maakten jacht
op grote kudden van hoofdzakelijk rendieren die door
het toenmalige toendralandschap trokken. De mensen
vervaardigden hun werktuigen van vuursteen (spitsen,
stekers, schrabbers, ...). Deze verschillende culturen
worden vaak tesamen vermeld als "Epipaleolithische
culturen".

Vanaf ca. 8000 vr. Chr. trad er een definitieve klimaatverbetering in (het Holoceen). Hiermee vangt archeologisch het Mesolithicum aan. Langzaam nam de bosvegetatie toe met aanvankelijk een uitbreiding van de berke- en dennebossen en de opkomst van de hazelaar. Door dit steeds groter wordende bosareaal moesten de grote kudden rendieren wijken voor een meer typische bosfauna waaronder ree, wild zwijn, eland, vos, bever, otter, ...

Voor de mens betekende dit gewijzigd milieu een totale ommekeer in de manier waarop hij zich in zijn levensbehoeften voorzag. De jachtmethodes werden aangepast. De vuurstenen voorwerpen werden alsmaar kleiner, de zogenaamde microlieten, en dienden vaak als essentiël onderdeel van de pijlbewapening. Naast de jacht op groot wild en watervogels deed de mesolithische mens ook aan visvangst en verzamelde hij wilde vruchten (o.a. hazelnoten) en eetbare wortelen. Daarom vestigde hij zich bij voorkeur nabij venmetjes en riviertjes. Dit zijn dan ook de plaatsen bij uitstek om resten van hun materiële cultuur aan te treffen.

Reeds lang wordt in Turnhout en omgeving op verdienstelijke wijze door amateurarcheologen opzoekingswerk verricht, door vooral oppervlakteonderzoek, naar steentijdvondsten uit het Epipaleolithicum en Mesolithicum.

Hierdoor konden reeds verscheidene belangrijke sites opgespoord en nader onderzocht worden. Toch blijft een meer omvangrijk en systematisch onderzoek noodzakelijk om een integraal en correct beeld te krijgen van de toenmalige bewoning.

Hiertoe werd in het kader van een B.T.K.-project aan de Stad Turnhout, Archief en Musea, in samenwerking met Prof. Vermeersch van het Laboratorium voor Prehistorie van de Katholieke Universiteit van Leuven, gestart met een archeologisch onderzoek naar de Steentijd in Turnhout en omliggende gemeenten (Arendonk, Beerse, Kasterlee, Lichtaart, Merksplas, Oud-Turnhout, Poppel, Ravels, Tielen, Vlimmeren, Vosselaar, Weelde).

Vooreerst beogen we een zo volledig mogelijke inventarisatie van de steentijdvondsten aan de hand van literatuuronderzoek en privécollecties van amateurarcheologen, aangevuld met systematische prospectie van het gebied. Tenslotte hopen we in samenwerking met heemkundige kringen en amateurarcheologen tot de opgraving van een archeologisch belangrijk site te kunnen overgaan. In het kader van het project zou het dan ook des te interessant zijn mochten wij kunnen rekenen op de bereidwillige medewerking van alle personen die steentijdmateriaal bezitten en/of vindplaatsen ervan kunnen situeren zodat wij met hen van gedachten hierover kunnen wisselen en informatie inwinnen.

Wilt U uw medewerking verlenen aan dit project dan kan U steeds contact opnemen met Hilde Marichal, Stadhuis, Stadsarchief, Grote Markt 1, 2300 Turnhout; tel. 41.89.41; binnenpost 196 of 197 (tijdens de kantooruren).

Hilde Marichal

SCHOOLNOTITIES VAN JAN FRANCISCUS WENS ANNO 1784-1789.

200 jaar geleden zat J.F. Wens in de klas van meester Joostens te Vlimmeren.

Op de flap van zijn rekenschrift staat immers :

"Desen Boeck hoort toe aan mij
Jan Franciscus Wens uit iaer ons
Heere als men schrijft anno 1787
tot Vlimmeren in de schole bij meester
Philippus Jacobus ioostens 1784. "

Uit andere notities kunnen we afleiden dat J.F. Wens enige jaren later verhuisde naar Oud-Turnhout in de Hassel (Arselt ?).

Gelukkig hebben zijn nakomelingen zijn handgeschreven notities voor ons bewaard, waarvoor we hen nogmaals danken.

Ze bevatten een grote hoeveelheid interessante gegevens. We zullen ze onze leden en belangstellenden niet onthouden, maar de verwerking ervan vraagt tijd en onderzoek. Toch alvast enige fragmenten uit een notitieschriftje met wijsheden en remedies tegen ziekten en een bladzijde uit een lijvig rekenschrift. De inhoud illustreert prachtig het tijdsbeeld maar toont ook aan dat J.F. Wens in zijn tijd zeker niet ongeletterd was, integendeel.

Vlimmeren Anno 1789

1.

Al Die wel wilt leeren schrijven moet sien dat hij met godt begint anders sùldij niets bedrijven
maekt een kruÿs en dan versint hoe
gij de letters dan sùlt maeken al met de penne in de hant
om al soetiens te geraeken aan de konst door in verstants
niemant iser met de konst geboren men moet
leeren groot en klijn geeft daarom geen en moet verloren
maakt maer al geleert te zijn amen.

2.

Als den sondaer sig gaet bergen
 en met sonden godt gaet tergen
 godt siet hem van boven af
 en maekt hem berijts de straf
 om te senden van den hemel af
 waer gij vliegt oft woont
 godt sig over al verthoont
 sijt gij int duÿster oft ligt
 gij sijt altijd in godts gesigt amen. J.C.

3.

Als Mahomet den vorst
 sig hat te velt begeben
 en dede des vijants lant door sijne wapens beven
 en met een magtig hijer trok naar de oosten aen
 om voor een hoofstat sÿn leger neer te slaen
 niet een soo sterk slot t' sÿ op een rots gelegen
 of in een week moeras men bragt de sleûtel tegen.

4.

Als den ackerman gaat saÿen dan
 volgen hem de exters en de bonte kraÿen
 en dan komt de mol seer blind geboren
 al onder dat schoon koren
 om uÿt te vroeten dan komt de duÿf met
 haeren poot en kraûwt allen dat koren bloot
 dan komt de hin met haeren haen
 en laet niet een groentien staan
 amen is uyt.

5.

Als ik koom dan ben ik hier
 als ik brauw dan heb ik bier
 als ik bak dan heb ik broot
 als ik sterf dan ben ik doot
 dan sullen sij mij begraeven
 al onder de groene aerde
 en dan zal het agtergaeltien op mijn graf komen
 sitten singen
 dan sal ik uÿt mÿn kistien springen
 dan sÿllen sÿ mÿn kistien maeken
 met groen sÿde laeken met sitse catoen
 ik heb geen kistien vandoen.

6.

Als adam lag en sliep is godt
 bij hem gekomen en heeft hem sonder
 pÿn een rib uit lÿf genomen
 en boter van een vrouw die hem soo hat bemind
 gelukkig is de ziel die soo tot godt begint
 als een verken dit kan bemerken en kan
 spreken goet latÿn
 dan sullen allen de geusen salig zÿn.

7.

Aanhoort mijn droef geklagt
 omdat de konste der penne niet meer
 en wort geagt
 want als men heeft een rekeninge groot
 dan helpt de pen ons dikwijls uyt den noot.

8.

Als gij wilt wesen van fatsoen
 dan laet een ider in sijn gedoen.

9.

Al die ter schole gaet
 mag niet quaet sijn oft obstinaet
 en op de straet met geen qûaede verkeeren
 niet als met goede en wel geleerde en
 men moet ook in de school zeer stil
 en modest wesen en leeren heel goet
 dan wort gij van den meester altydt gepresen
 maer eer de school begint en als
 men sal gaen leeren
 soo maekt men eerst een kruÿs en leest het
 gebed des heeren dat hij ons wilt bevrijden van
 allen tegenspoet die ons den bosen vijand komt
 ontsteken in het gemoet.

Om hoeft pijn te genesen komende van hitte

Eenen seer kostelijken en wonderlijken
 peest dranck waer mede eertijds in de stad Keulen
 genesen zijn meer dan vier duÿsent menschen.

Also haest als gij voelt dat gij den slag op den hals iewt(1)
 soo neemt haestelijk eer û den slaep bedriegt
 Celidonia met de bladeren en bloemen en wijnruÿt
 elks een goede hant vol hier toe neemt een breedische(2)
 kanne rÿnsche wÿn azÿn dat is een vol uÿtersche mate

en siet(3) met de voorsch(even) kruyden op de helft daer na doet et door eenen doek in een rÿn(4) gelas hier van sal den pacient in nemen eenen goeden dronck te weten eenen wÿn roomer vol ofte meer na alle mogelykheÿt. dan sal den pacient hem stellen voor een goet viêr⁽¹⁾ van eycken spaenderen soo lange dat hÿ wel sweeten ende hoûden hem sonder slaepen. (6)

- (1) : hitteslag ?   (4) : rein ?
 (2) : Breda   (5) : vuur
 (3) : kookt   (6) : de remedie is een zeer typisch voorbeeld van de zogenaamde "leer van de sympathie" die het kwaad (hitte) met het gelijke (warmte) gaat bestrijden.

Uit het rekenschrift p. 16

Anno 1786

Vant grof gewigte

Een Tentenaer of Qûintael doet 100 pont
 een schippont doet 300 pont een lÿspont 15 pont
 alzoo dat 20 lÿspont een schippont maeken
 eenen steen doet 8 pont een pont is 16 oncen
 een once is twee loot.

Van lasten

Een last Rog ofte terwe et houd t: amsterdam
 27 mûdden een mûdde hoûd 4 schepels ende
 3 schepels eenen sack een tonne last is 12 tonnen(1)
 somtijds meer.

Van wijn

Een voeder wÿn hoûd 6 amen een aem 100
 potten eenen pot 2 pinten.

Van tÿd ende îaeren

Een jaer heft 12 maenden maer d: een heeft meer
 dagen als d: andere dag(2)
 gemeen elÿk teld men 30 daegen voor een maend
 dag en nagt zijn 24 ûren ende 60 minuten een ûer
 men teld 365 dagen voor een îaer uÿtgenomen de
 schrikkel jaeren. Die 366 dagen hebben welke komen van
 4 tot 4 îaeren.

- (1) : houten tonnen!
 (2) : wellicht werd maand bedoeld.